

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра початкової освіти

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма 013 «Початкова освіта»

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № від 2023 р.

Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи інклюзивної освіти
Викладач (-і)	доц. Матвеева Н.О.
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	nataliia.matveieva@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є основи інклюзивної освіти, як особливого виду надання якісних освітніх послуг категорії осіб з порушеннями розвитку.</p> <p>Курс розраховано на узагальнення загальних понять інклюзивної освіти, усвідомлення філософської концепції, переваг інклюзивної освіти, її принципів, особливостей практичної діяльності педагога закладі з інклюзивним навчанням. Курс включає вивчення становлення та розвитку інклюзивної освіти в Україні, класифікації осіб з різними порушеннями розвитку, особливостей організації психолого-педагогічного супроводу даної категорії учнів, функціонально-змістових характеристик адаптації та модифікації в інклюзивному середовищі.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є озброєння майбутніх фахівців знаннями про надання якісних освітніх послуг дітям шкільного віку з різними нозологіями, особливості педагогічної діяльності, організації психолого-педагогічного супроводу.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є: підготовка до навчально-виховної діяльності з учнями з особливими освітніми потребами; ознайомлення майбутніх фахівців із особливостями практичної діяльності з даною категорією осіб в умовах закладу загальної середньої освіти, оволодіння стрижневими принципами та стратегіями інклюзивного навчання, формування навичок володіння ними на практиці.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Загальні компетентності:

- **ЗК-4.** Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії;
- **ЗК-5.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- **ЗК-8.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

- **СК-3.** Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.
- **СК-7.** Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.
- **СК-10.** Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.
- **СК-11.** Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

- Результатами навчання виступають:

- **ПР-02.** Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.
- **ПР-07.** Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових, індивідуальних, особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.
- **ПР-10.** Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.
- **ПР-13.** Організувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.
- **ПР-14.** Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.
- **ПР-15.** Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття		Загальна кількість годин		
Лекції		16		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18		
самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
7	013 Початкова освіта	4	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		Лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою		2	2	6
Тема 2. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти			2	6
Тема 3. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні		2		6
Тема 4. Системоутворювальні фактори, принципи та функції інклюзивної освіти		2	2	6
Тема 5. Діти з особливими освітніми потребами: класифікація порушень розвитку		2	2	6
Тема 6. Психолого-педагогічний супровід учнів з ООП: командний підхід та особливості організації		2	2	6
Тема 7. Адаптація та модифікація в інклюзивному процесі		2	2	6
Тема 8. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища			2	6
Тема 9. Стратегії навчання в інклюзивному класі		2	2	6
Тема 10. Технології оцінювання результатів успішності учнів з ООП		2	2	6
ЗАГ.:		16	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – екзамен. Максимальна оцінка – 100 балів. Практичні заняття – 50 балів (оцінки за практичні заняття – 40 балів, за самостійну роботу – 10 балів) Екзамен – 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Вид роботи – індивідуальне завдання (10 б.). Структура ІЗ: <ul style="list-style-type: none"> – теоретичний матеріал (опис проблеми у світлі опрацьованої наукової літератури) – 5 б.; – наочний матеріал (підбір додаткового матеріалу, що підтверджує істинність означеної проблеми, а саме: статистичні дані, відео- та презентаційні матеріали, схеми, графіки, діаграми) - 3 б.; – власні висновки та узагальнення – 2 б. Терміни написання: для студентів денної форми навчання – у процесі підготовки до практичних занять, на підсумковому етапі; заочної – за 10 днів до запису на сесію Вимоги до оформлення: для студентів денної форми – у друкованому вигляді; заочної – у друкованому вигляді та (або) електронний варіант
Семінарські заняття	Оцінюються у 15 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % практичних завдань репродуктивного та частково-пошукового рівнів, 5-10% - виконання творчих завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Виконання письмових робіт у процесі вивчення дисципліни є обов'язковим для всіх студентів.

Академічна доброчесність:

Самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання, пошуки джерел інформації у разі використання ідей, тверджень, надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності (<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf> - «Положення-про-запобігання-плагиату»)

Відвідування занять

Здобувач вищої зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023

р.). <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf>
та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.)
<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>

Неформальна освіта: Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Студенти можуть проходити онлайн-курси на різних освітніх платформах (Prometeus, EdEra тощо), та відповідно отримати додаткові 5 балів до загальної їх кількості під час підведення підсумків навчальної діяльності.

8. Рекомендована література

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навч.-метод. посібн. / А. А. Колупаєва та ін. Харків: Видавництво «Ранок», 2019. 216 с.
2. Ілляшенко Т.Д. Інклюзивна освіта і перспективи подолання невстигання учнів у загальноосвітній школі: URL: <http://lib.iitta.gov.ua/2116/1/>
3. Інклюзивне навчання: Інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / упор.: Софій Н. З., Найда Ю. М. Київ: 2019. 59 с.
4. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. посібн. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: Монографія. К.: ТОВ «АТОПОЛ». 2016. 152 с. URL: <http://surl.li/oijlsh>
6. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку: навч.-метод. посібн. / авт.: Чеботарьова О. В., Трикоз С. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Королько Н. І., Дмитрієва І. В., Остапенко Л. І., Тарновська Л. І., Гломозда І. В., Чухліб О. А., Стрілець Л. В. К., ІСПП ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2020. 88 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1GqXU6hWIAU5T8EWgE7TQspXaxQCw4hLu/view>
7. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 р. № 912. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
8. Матвеева Н.О. Розвиток інклюзивної освіти на Прикарпатті. 2020. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>
9. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навч.-метод. посібн. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
10. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 1-3 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г. М., 2020. 235 с.
11. Наказ Міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.10 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання». URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
12. Нова Українська Школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
13. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі: метод. посібн. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
14. Організація індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з особливими потребами в закладі загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / За ред. О. С. Голентовської, Житомир: Полісся, 2020. 132 с.
15. Освіта «особливих» дітей: організація інклюзивної школи»: науково-допоміжний покажчик / бібліотека; упорядн. наук.- доп. покажчика Колеснікова О. Г., Колева В. Н.; бібл. ред. Щетиніна С. В. Ізмаїл: ІДГУ, 2018. 18 с. URL: <http://surl.li/pvtedp>

16. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. К. ТОВ «Агенство Україна». 2019. 300 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>
17. Постанова Кабінету Міністрів від 21 серпня 2013 р. № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами: URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF>
18. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Лисичанськ: ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.
19. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід: навч.-метод. посібн. / Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Засенко В.В., Ярмола Н.А. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.
20. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: Підручник. Вид-во: «Новий Світ-2000», Львів, 2019. 264 с. URL: <http://surl.li/pdqifu>
21. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2022/02/22/Navch-metod.posibnyk.Teoriya.ta.praktyka.vykoryst.altern.komunik.dlya.osib.z.OOP.22.02.22.pdf>

Викладач:

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри початкової освіти

Матвеева Н.О.